

Naslov originala:
Žuvys ir drakonai
Undinė Radzevičiūtė

Copyright © 2013 Publishing House Baltos lankos
Copyright © 2019 ovog izdanja KONTRAST izdavaštvo

Za izdavača:
Vladimir Manigoda

Urednica:
Jelena Nidžović

Prevod:
Igor Cvijanović

Lektura i korektura:
Kontrast izdavaštvo

Dizajn korica:
Jelena Jaćimović

Prelom:
Anica Lapčević

Štampa:
F.U.K. d.o.o.

Tiraž:
1200

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

UNDINE RADZEVIČIUTE

RIBE I ZMAJEVI

Preveo: Igor Cvijanović

KONTRAST
Beograd, 2019.

1.

I opet Odbor dugo izražava svoje sumnje u vezi s njegovim konjima.

Neki članovi Odbora žmure na jedno oko, a potom i na drugo.

Neki plaze vrh jezika, kao da ližu konje. Izdaleka.

Neki puće donju usnu, neki škilje sitnim očima, neki duvaju obraze.

Kao evnusi na pozornici Carskog pozorišta.

Članovima Odbora se čini da su glave konja premale, da su im gležnjevi pretanki. Objašnjenje, da se radi o iberijskim konjima i da oni i treba tako da izgledaju, ne pomaže.

Odbor, čini se, ne samo da sumnja u postojanje iberijskih konja nego i u postojanje same Iberije.

Ubeđen je da je jedini konj na svetu mongolski konj.

Divlji mongolski konj.

Skroman, žilav i prilično lukav.

Lukav koliko to jedan divlji konj može da bude.

Kratkonog, sa smeđim i belim šarama.

Poput krave.

I konjski rep mora da bude beo. Svakako. I svakako mora da bude dug do zemlje, govori Odbor, a čuperci svakako moraju da mu prekrivaju oči.

Kakve koristi konji imaju od toga što vide? Sem toga, Odbor govori da njegovi konji nisu pravi zato što su mirni, pošto konji nikad nisu mirni. Ponavljanje tvrdnje da iberijski konji upravo tako izgledaju samo pojačava nepoverenje Odbora.

Oni ne veruju u postojanje Iberije ili iberijskih konja. I sad to otvoreno govore.

Za članove Odbora ovo je bezobrazna i nedvosmislena prevara, takva da bi mogla čak da uvredi Cara.

Naravno, Peti car ne bi lično došao da vidi konje.

Odbor govori da nema razloga da Car dođe budućći da ti konji nemaju kosti.

On pokušava da ubedi stručnjake da kosti nisu nužne za konje, ali čuje sumnju čak i u rođenom glasu. Bilo bi bolje kad bi Peti car lično došao da vidi konje jer otac Kastiljone počinje da gubi veru u vlastite konje, i u Iberiju, i u svoju misiju u ovoj zemlji.

Odbor naglas izražava svoje sumnje, a onda u tišini, u pogledu kostiju konja, a onda se okreće kostima pejzaža.

U pogledu kostiju pejzaža, Odbor nema nikakvu sumnju. Nisu tu.

Članovi Odbora zahtevaju da bude „kostiju“ u pejzažu i da bi trebalo da se vide što jasnije. I napominju da bi bilo najbolje kad bi pejzaž oko konja naslikao neki Kinez.

Možda Leng Mei ili neki drugi Kinez.

Ima ih u izobilju.

U takvim trenucima otac Kastiljone najednom prestaje da razume kineski i nije mu baš jasno šta će se potom dogoditi.

Članovi Odbora su takođe doneli odluku, kao da su je upravo saopštili; ne žele da povere ocu Kastiljoneu ne samo drveće iza konja, već ni stabla ispred njih.

Od njega samo traže da nacрта skicu perspektive, a potom će Leng Mei ili neki drugi Kinez naslikati pejzaž sa svim drvećem i njegovim „kostima“ pomoću te skice. Pod „kostima“ Kinezi podrazumevaju konture predmeta, životinja i ljudi.

Kinezima su, za razliku od Evropljana, konture važnije od prostora.

A samo je praznina važnija od kontura.

Za stručnjake iz Carskog odbora nikakva italijanska perspektiva nije nužna.

Dovoljna im je kineska izmaglica što se spušta. S brda.

Ili diže s jezera i prekriva sve nedostatka prostora u pejzažu.

Perspektiva je važna Caru.

Samo nije jasno dokle.

Ali u pogledu poželjnosti perspektive Car izražava svoju želju samo preko Odbora.

Odbor takođe govori ocu Kastiljoneu: Drveće i brda u pejzažu ne bi trebalo da budu slični pravom drveću i brdima, koji se mogu videti drugde; Caru nisu potrebni prikazi stvarnog drveta ili brda; drvo ili brdo bi trebalo da sažima sve drveće i sva brda ikad viđena; sli-

kanje pravog drveta - to je težnja amatera; ako pejzaž mora da liči na nešto, onda je od najveće važnosti da to bude delo starih kineskih majstora pejzaža.

Dosadnim jednoglasjem Odbor prolazi kroz ceo spisak zahteva.

Kastiljone razume: Kinezi ne žele da drvo liči na drvo.

Razmišlja: od slikanja konjā jedino je gnusnije i dostojnije prezira slikati mrtvu prirodu. Lubenicu rasečenu nožem, i jastoge.

I limunove.

U spirali.

Oljuštene.

Takve mrtve prirode ne bi trebalo da se slikaju već da se jedu.

Neka ih Holandāani slikaju.

Kastiljone sluša Odbor glave blago pognute unapred.

Kastiljone pokušava da ne naginje glavu.

Ulevo ili udesno.

Pokušava da stoji pogleda uperenog u tlo i da ne gleda direktno u Odbor. Samo pod uglom.

Članovi Odbora razgovaraju.

Kastiljone pokušava da se ne mršti.

I da se ne mrgodi.

I da ostane miran u sebi.

I da ne deluje potišteno.

Iako mu najverovatnije ne uspevaju pokušaji da deluje prijatno.

Kastiljone želi da zeva, ali pokušava.

Da ne zeva.

I da ne grize usnu.

Dva puta prelazi svoj atelje.

Pribran.

Dostojanstven i odlučan u svom držanju.

Kastiljone sve radi baš onako kako mu je naložio Ignasio Lojola.

Priča se da je Ignasio Lojola dugo i detaljno razmišljao pre nego što je sročio ta pravila ponašanja.

Čak je i plakao.

I sedam puta u molitvi se obratio...

Ako se od svih skica konja obrazuje jedna slika, očigledno je da tu nema gospodara, govori Odbor.

Tih stotinu konja i tih šest krotitelja na slici - oni su samo gosti.

Kastiljone predlaže da Odbor izabere jednog konja.

A on će naslikati tog konja tako da bude veći od ostalih.

Kinezi se smeju.

Kastiljone pita da li Odbor želi da on naslika Cara.

Kinezi se ne smeju.

Kastiljone nikad nije video da se smeh tako brzo premeće u muk.

Muk prekida predsedavajući Odbora Sima Cao. Namešta plavu svilenu vrećicu što mu visi na pojasu. Vrećica je ukrašena oštrim trouglim, zlatnim planinama i valovitim rekama.

Sima Cao, predsedavajući Odbora, viši je od većine Kineza i odeven kitnjastije od drugih članova.

Izdaleka ga je lako prepoznati po kapi od leopardovog krzna.

Ako ne znate njegovu priču i niste ga čuli kako priča, mogli biste pomisliti da je suviše pompezan, suviše sujetan i previše poštovan. I najverovatnije - bez ikakvog osnova.

Sima Cao je evnuh.

Jedini evnuh u Odboru.

Drugi članovi Odbora stručnjaka su mandarini na visokim položajima.

Sima Cao, predsedavajući Odbora, ne liči na druge evnuhe, ne samo zato što ne smrdi na urin, već i zbog svoje izvanredne pameti.

Većina evnuha koje je Kastiljone upoznao u Zabranjenom gradu valjaju samo da otvaraju vrata, da oblače Careve žene u svilene odore i da puće obraze u predstavama.

Ili da glume žene.

Kastiljoneov učenik Leng Mei - možda će prema željama Odbora njemu biti povereno da naslika pejzaž iza konja - govori ocu Kastiljoneu - i kako istorijat neke osobe koji čujete slučajno ume da promeni čoveku mišljenje o toj osobi i čak ga navede da je poštuje i voli - dakle, Leng Mei govori Kastiljoneu: Sima Cao, predsedavajući Odbora, postao je evnuh ne svojom voljom niti zbog želje svoje porodice, već po odluci Starog četvrtog cara.

I on ne potiče iz najnižeg staleža u društvu, poput drugih evnuha, već iz najvišeg.

Njegov otac je, prema mišljenju Starog četvrtog cara, bio neposlušan i opasan general. Car je naredio da se uticajni general uhapsi i da

se genitalije njegovog desetogodišnjeg sina odseku.

Nije bilo velike tragedije.

Kasnije je postalo jasno: Stari car je možda pogrešio.

U pogledu generalove verolomnosti.

Car je bio poverovao spletkama.

Kad je istina obelodanjena, Car je naredio da se dečak dovede u Zabranjeni grad.

Tamo je odrastao i izgradio sebi karijeru.

On je jedan od retkih evnuha kojima je dozvoljeno da se odevaju u tamnoplavu odeću: ukrašenu rekama i trouglim planinama.

Sem toga, on ima neposredan pristup Caru.

Ostali članovi Odbora stručnjaka, mandarini, ne mogu da priušte sebi takvu bliskost.

Sima Cao zaista zauzima jedinstveno mesto na dvoru.

Čak i uprkos činjenici da dinastija Čing posmatra evnuhe potpuno drugačije od prethodnih vladara.

„Od dinastije Ming“, govori Leng Mei vrlo tiho.

„Šta to znači - potpuno drugačije?“, pita Kastiljone.

„Carevi iz dinastije Čing više ne smatraju evnuhe važnima“, govori Leng Mei.

Sima Cao, predsedavajući Odbora, prekida smeh članova Odbora i objašnjava Kastiljoneu: „Kinezi ne nazivaju Cara 'gospodarom', već veliku planinu. Koja se najčešće crta na desnoj strani slike. Sve drugo u pejzažu naziva se 'gostom'.“

U Kini je kao u Evropi, razmišlja Kastiljone. Svaki čovek ima svoje mesto.

Svoj položaj.

Ali u Kini se niko ne vrednuje pojedinačno već samo u odnosu na nekog drugog.

U svakoj situaciji čovek je ili učitelj ili učenik, otac ili sin, gospodar kuće ili gost.

U Kini, čak i delovi pejzaža imaju svoj položaj, razmišlja Kastiljone.

„Možda biste želeli da vam odgovorim na pitanje zašto sam krajem 2001. pisala o erotskim temama koristeći Mesindžer? S piscem s Malte?“; pitala je mama Nora na televiziji.

„Da. Zašto?“; pitala je novinarka na televiziji.

Miki je pojačala ton, jer joj je baka Amigorena to tražila gestikulirajući, i rezignirano rekla: „Zašto, zašto? Zašto, zašto? Zašto novinari nemaju nijedno drugo pitanje? Samo 'Zašto?' Uradila si što si želela da radiš 2001. I šta sad, je l' treba da klekneš pred celom nacijom sa suzama u očima i da moliš za oprost? A onda možda da odeš i poljubiš zastavu? Nisi ti predsednik“, besnela je ljutita Miki.

Miki je još imala snage da se ljuti, ali niko nije imao snage da je sluša, sve je zanimao razgovor na televiziji.

„Jesi li zaista 2001. razgovarala o erotskim temama preko Mesindžera s izvesnim piscem s Malte?“; pitala je Miki.

„Nije imao nikakav smisao za humor, niti je uopšte bio sposoban da razmišlja analitički“, odgovorila je mama Nora. *„Tako da, ni o čemu drugom se nije moglo razgovarati.“*

„Dakle, je li 2001. bila posebna po nečemu?“, pitala je baka Amigorena.

„Samo po tome što je davno prošla“, rekla je mama Nora.

„Bolje izgledaš na televiziji“, rekla je baka Amigorena i objasnila: „Deblje.“

Baka Amigorena sedi ispred televizora u ljubičastoj pletenoj bluzi, ukrašenoj cvetićima dan i noć još kad je bila mlada.

Bila je tako doterana da je delovalo kao da nije s ove strane ekrana već s one druge.

Ali to joj se nije moglo reći.

Baka Amigorena ima već osamdeset godina i stvarno joj se ne dopada izraz „s druge strane“.

S druge strane, stvarno joj se dopada izraz „izbaciti“.

Sad sedi ispred televizora u najboljoj odeći koju ima. U manje važnim prilikama, baka Amigorena takođe voli i ciganski stil.

„Šanel?“, pita baka Amigorena, pokazujući crnu pletenu bluzu mame Nore na ekranu.

„Zamalo“, odgovora mama Nora.

„Zamalo 'Šanel'?“, pita baka Amigorena.

Vrlo je dobro što kod kuće postoji makar jedno tako upečatljivo ime.

Savršeno je u redu da svi drugi u kući imaju neko običnije ime.

Svi su ovde dugo mislili da „Amigorena“ znači *svačiji prijatelj*, ali, kasnije, posle provere u španskom rečniku, postajalo je jasno da *amigo-reno* na španskom znači *prijatelj irvas*.

To je tajna koja nikad neće biti dovoljno obznanjena da je baka Amigorena otkrije.

„Znači izbacili su te?“, pitala je baka Amigorena, okrećući se prema televizoru i Šaši koja je upravo bila ušla na vrata.

„...“

„Izbacili su te?“, pitala je baka Amigorena i zaverenički namignula.

Ali smesta je ućutala i pogledala ka televizoru.

Šaša je jednom davno rekla da je „Amigorena“ najverovatnije iberijsko ime.

„Da li postoji takav jezik?“, pitala je Miki.

„Postojala je teritorija s takvim imenima“, rekla je Šaša.

„Zašto me uvek vređate? *Gatos*“,¹ rekla je baka Amigorena i briznula u plač.

Baka Amigorena je rođena u Argentini.

Njeni roditelji su se odselili tamo za vreme Prvog svetskog rata i onda su se vratili kad se rat završio.

S njom u naručju.

I napravili su glupost.

Baka Amigorena se seća tek nekoliko španskih reči iz vremena provedenog u Argentini, ali ih koristi samo da bi psovala.

Baka Amigorena ne voli da priča o Argentini.

Argentina počinje da je tišti.

Njeni roditelji su krivi.

„Reci mi, zašto je sve između vas propalo?“, pita Miki dok pomno gleda mama Noru tokom pauze za reklame.

„Između koga – između nas?“, pita mama Nora.

Pitanje je da li je baka ikad čitala Ibzena.

Naišla je negde na ime Nora ili ga je čula.

„Između tebe i onog pisca s Malte“, govori Miki.

„Pisca Smalte?“, pitala je baka Amigorena.

„S Malte“, rekla je mama Nora.

„Ne moraš da mi ponavljaš, dobro čujem i još sve razumem“, rekla je baka Amigorena. „Izuzetno sam pametna.“

„Mimoišli smo se“, rekla je mama Nora.

„Gde?“, pitala je Miki.

„U našim mislima“, rekla je mama Nora.

„Kakvim mislima?“, pitala je Miki.

„Pa želela sam da pobegnem na neko ostrvo.“

1) Mačke (španski).

„A on?“

„On je želeo da pobjegne sa ostrva“, odgovorila je mama Nora.

„Pobjegne?“, pitala je baka Amigorena veoma zainteresovano. Ali niko nije obratio pažnju na njeno pitanje.

„Dakle, kad ste se razumeli, onda ste se razišli?“, pitala je Miki.

„Ne odmah“, odgovorila je mama Nora. „Poslala sam mu još dve božićne čestitke posle toga.“

„Svaka čast“, rekla je baka Amigorena.

„A zašto ste počeli da pišete i o erotskim temama“, pitala je novinarka na televiziji.

„Jednostavno zato što nam se prodavnica takvih proizvoda otvorila ispod prozora“, odgovorila je mama Nora na televiziji.

„I kako?“

„I kako šta?“

*Novinarka se zbunila. „Koliki je uticaj na vaše delo imao Mar-
kiz de Sad?“, pitala je novinarka nakon pauze, tokom koje se moglo
čuti šuštanje papira.*

Odmah nakon tog pitanja, nešto se dogodilo ispod njene ple-
tene bluze, pa je počela da je vidno namešta.

Kamera je pokušao da smeni prizor studija krupnim ka-
drom lica mama Nore.

„Zapužite uši“, rekla je Miki baki Amigoreni. „Iako bi u ovom
slučaju bilo najbolje da zatvorite oči.“

„Jeste, zapuši uši“, rekla je mama Nora.

„Čime?“, pitala je baka Amigorena.

Ona je jedina u porodici koja voli da kaže „čim“.

„Zar ne možeš da se setiš nečeg drugog sem čime?“, pitala je
mama Nora.

„A je li Mazoh imao ikakvog uticaja na vas?“, pitala je novinar-
ka na televiziji mama Nora.

„Mazoh? Ni najmanje“, odgovorila je mama Nora.

„On je samo svemu naškodilo“, rekla je Šaša.

Šašu zovu Šaša otkako se Miki rodila.

Ili, preciznije, otkako je Miki naučila da priča.

Reči koje su počinjale na „s“, poput „sunce“, „strukturalizam“ i „subordinacija“, bile su dugo preteške da bi ih Miki izgovorila.

I tako se cela porodica, kako bi pružila podršku Miki i njenoj mani, pridružila i počela da zove Sašu Šaša.

A čak i pošto je Miki naučila da izgovara reči kao što je „suspendovana standardizacija“, ništa se nije promenilo.

Sašu niko nije zvao pravim imenom, Aleksandra.

Razlika između nje i Miki iznosila je šest godina.

Ponekad se to osećalo, a ponekad nije.

Sve je zavisilo od pozicije u kojoj je Miki želela da bude u datom trenutku.

Tek jedna razlika označavala je njihovu hijerarhiju i Šašin anahronistični primarni status u porodici – Šaša koristi prvo lice jednine kad se obraća baki Amigoreni dok joj Miki iz nejasnih razloga persira.

Ali Miki nikad i nije palo na pamet da bi stvari mogle biti imalo drugačije.

„A zašto si želela da pobegneš na Maltu?“, pitala je baka Amigorena za vreme reklama, uzevši mamu Noru za ruku.

„Ne sećam se“, odgovorila je mama Nora.

„Od mene?“

„Ne, ne od tebe.“

„Pa od koga onda?“

„Od života u opštem smislu te reči“, rekla je mama Nora.

„Ali, na kraju krajeva, ja sam tvoj život“, rekla je baka Amigorena.

„Delom.“

„Samo delom?“, pitala je baka Amigorena ljutito. Pustila je ruku mame Nore i počela noktom da čačka lak sa stočića.

„Velikim delom“, rekla je mama Nora.

„Želela si da pobegneš i da umreš tamo?“, pitala je baka Amigorena, uplašivši se vlastitih reči.

„Ne“, rekla je mama Nora. „Najmanje od svega sam želela da umrem na Malti.“

„A šta si najviše želela?“, pitala je baka Amigorena.

„Da upozna ljubavne običaje Sredozemlja“, rekla je Šaša. „I da ti ne pušiš pored nje u tom trenutku.“

Porodica je želela samo jedno od mame Nore – ono što se očekuje od svih majki.

Osećaj odgovornosti.

Mama Nora to zna, ali svejedno gleda kanal „Travel“ na televiziji.

I priča.

O tome kako će otići u inostranstvo i živeti negde, čak u... Mauritaniji.

„Možda misliš na Mauricijus?“, pita je Šaša, pretpostavivši da je mama Nora pogrešila.

Pametna deca, naposljetku, ne žele da im majke provedu ostatak života tonući u afrički pesak.

„Mauricijus“, govori mama Nora, spremna da ide i tamo.

Baka Amigorena najčešće nema drugog izbora nego da odmah, bez odlaganja, počne da priča o svojim problemima i planovima.

A ti planovi bake Amigorene su još gori od njenih problema.

Ali samo tako je moguće makar nakratko prekinuti sanjarenja mame Nore.

Miki govori da je odavno prekasno za mama Noru da igde ode. „Nije u dobrim godinama.“

Porodični odnosi – to je kad ste s istim ljudima sve vreme.

Stanje stvari koje ne možete da podnesete, ali ako išta pokušate onda iz toga proizlazi konfuzija i sve eskalira u nedolične napade.

„Verujete li u Boga?“ pitala je novinarka na televiziji.

„Ne“, odgovorila je mama Nora.

„Pušite li?“ pitala je novinarka.

„Ne“, odgovorila je mama Nora.

U jednom od ta dva slučaja mama Nora je slagala.

Na pitanje „Pušite li?“ trebalo je da odgovori sa „Više ne“.

Baki Amigoreni se nije dopao nijedan odgovor mama Nore.

Jer je baka Amigorena još pušila, a u detinjstvu je bila protestantkinja.

Bilo bi zanimljivo čuti šta podrazumeva pod tim.

„A zašto si želela da pobegneš na Maltu?“ pitala je Miki.

„U to vreme su se novinari dohvatili izvesne neprijatne priče“, odgovorila je mama Nora. „A ja sam silno želela da odem negde u inostranstvo.“

„Ljubavne priče?“ pitala je Miki.

„Ma nije to bila nikakva ljubav“, rekla je baka Amigorena.

„Nije bila ljubav?“ pitala je Miki.

„Nije.“

„Nego šta?“

„Pokušaj da se srede neke stvari“, rekla je baka Amigorena.

„Pokušaj da se srede neke stvari?“ pitala je Miki.

„Da“, odgovorila je baka Amigorena. „To bi bio veoma tačan opis.“

„A ko je to radio?“

„Dve spisateljice i dva pisca“, odgovorila je baka Amigorena.

„I?“ pitala je Miki.

„Sređivali su neke stvari, sređivali su neke stvari“, rekla je baka Amigorena. „Čak su i novine pisale o tome.“

„O pisanju?“ pitala je Miki.

„Kako misliš o pisanju?“ pitala je baka Amigorena.

„To sređivanje stvari.“

„O kakvom pisanju pričaš???” rekla je baka Amigorena, sve ljuća. „Rekla sam ti: dve spisateljice i dva pisca su pokušavali da srede svoje odnose.“

„A ko su bila ta dva pisca?” pitala je Miki.

„Jedan je bio Šašin otac“, rekla je mama Nora, spustivši pogled. „A drugi tvoj.“

„A ko je bila ta druga spisateljica?” pitala je Miki.

„Oh... Neka ludača“, rekla je baka Amigorena.

„Nije bila spisateljica“, rekla je mama Nora.

„Nego šta je bila?” pitala je baka Amigorena.

„Pesnikinja“, rekla je mama Nora.

„Još bolje“, rekla je baka Amigorena.

„A vi, jeste li i vi...“ pokušala je da pita Miki.

„Kako to misliš 'i ja?'“

„Jeste li i vi imali ulogu u toj priči?” pitala je Miki.

„Ne“, rekla je baka Amigorena. „Nisam bila nimalo zainteresovana za tu priču.“

„Nisi bila nimalo zainteresovana, ali...“ zaustila je da kaže mama Nora.

„Nemoj da me klevećeš!!!!!!“ vrisnula je baka Amigorena.

„Svakako si uspela da napuniš kutiju od cipela novinskim isečcima“, rekla je mama Nora.

“

„A čak i sad, petnaest godina kasnije, ne daš da ih bacimo“, rekla je mama Nora.

„Mislila sam da bi i dalje mogli biti od koristi“, rekla je baka Amigorena mirno.

“

„U budućnosti“, rekla je baka Amigorena.

„Za šta?” pitala je Šaša. „Za ucenjivanje?”

„Za istoriju“, rekla je baka Amigorena.

„Svaka porodica ima loše uspomene“, rekla je mama Nora.

Ali ne može svaka od njih da koristi opravdanje u vidu tog vrlo utešnog citata iz *Kuma*.

Kod kuće, tu je Evropa, a dole – Kina.
Pre petnaest godina, Stari grad je otvorio vrata Kineskoj četvrti.
Da, kao da je na to čekao ceo život.
Iako to više nije onaj isti Stari grad kao pre.
Nema više one unutrašnje starine.
Najzad, svima je potrebna udobnost.
Kupatilo, na primer.

Gledajući kroz prozor dnevne sobe, možete videti službenika Kineske ambasade koji kreće u šetnju sa suprugom.

Sporim koracima lagano se gega.

Njena crna, svetlucava perjana jakna s nespretno oslikanim ružama ista je ona koju je nosila svakog dana, ali je svejedno prijatno videti je.

Ličila je na jednu od onih ruskih metalnih pepeljara sa cvetnim dezenom.

Ali samo bi stručnjak mogao da kaže ko je od koga ukrao tu estetiku.

Kod kuće – tu je Evropa, dok se ispod razvija Kineska četvrt.
Ali ne prebrzo, što je takođe bio razlog za sreću.

„Uopšte govoreći, Malta nije najbolje mesto za bekstvo“, rekla je Šaša, zagledana kroz prozor. „Previše ljudi po kvadratnom kilometru, i civilizacija je preblizu.“

Ulica im je sad ličila na pozornicu kineskog pozorišta.

Službenik Kineske ambasade i njegova žena bili su nestali, a umesto njih se pojavila lepotica iz Kine.

Iz te udaljenosti nije se moglo videti da je veoma lepa, samo da je iz Kine.

Ali lepota može da se nasluti.

Iz ženinog ponašanja.

Ako žena hoda ulicom kao da je svi gledaju, pomalo afektirano i koketno, onda može biti sasvim sigurna da će je gledati.